

ExplOERer

2014-1-SE01-KA200-000994

Παραδοτέο O1/ A2 του έργου ExplOERer

Κατευθυντήριες γραμμές για τη δόμηση μαθησιακών και διδακτικών ευκαιριών σχετικών με την εμπλοκή των εκπαιδευτών σε Ανοιχτούς Εκπαιδευτικούς Πόρους (ΑΕΠ).

Συγχρηματοδοτούμενο από
το πρόγραμμα Erasmus+
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το έργο αυτό χρηματοδοτήθηκε με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η παρούσα δημοσίευση δεσμεύει μόνο τον συντάκτη της, και η Επιτροπή δεν ευθύνεται για τυχόν χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.

Τίτλος Έργου	Υποστηρίζοντας την επαναχρησιμοποίηση των ΑΕΠ σε μαθησιακά οικοσυστήματα
Ακρωνύμιο Έργου	ExpIOERer
Πρόγραμμα Χρηματοδότησης	Πρόγραμμα Erasmus Plus, KA2 Στρατηγικές Συμπράξεις
Αριθμός συμβολαίου	2014-1-SE01-KA200-000994
Έναρξη Έργου	1/9/2014
Διάρκεια Έργου	24 μήνες
Σύμπραξη	Gothenburg University, Sweden, The Open University, UK, Web2learn, Greece, Centrum Cyfrowe. Projekt: Polska , Poland, Flemish Ministry of Education, Belgium – KlasCement community, Belgium.
Πνευματικά Δικαιώματα	© 2014 Σύμπραξη ExpOERer
Κατάσταση	Τελική
Ημέρα παράδοσης του συμβολαίου	Μάρτιος 2015
Φύση του παραδοτέου	O – Οδηγίες
Επίπεδο διάχυσης	PU = Δημόσια Χρήση
Συγγραφείς και Ιδρύματα	Professor Allison Littlejohn – Open University, UK Dr Nina Hood – Open University, UK
Μετάφραση	Μαρία Μητσιάκη
Συμβαλλόμενοι και Ιδρύματα	
Ιστορικό	

1. Περίληψη

Στο έγγραφο αυτό προτείνονται έξι κατευθυντήριες γραμμές για τη δόμηση μαθησιακών και διδακτικών ευκαιριών σχετικών με την εμπλοκή των εκπαιδευτών σε Ανοιχτούς Εκπαιδευτικούς Πόρους (ΑΕΠ). Οι κατευθυντήριες γραμμές σχεδιάστηκαν με σκοπό να παράσχουν πληροφορίες και οδηγίες για τη διευκόλυνση του σχεδιασμού και της δημιουργίας επαγγελματικών μαθησιακών ευκαιριών, έτσι ώστε να υποστηρίξουν τους εκπαιδευτές στην ανάπτυξη νέων μαθησιακών πρακτικών σχετικά με τους ΑΕΠ. Προκειμένου να καθορισθεί ο καλύτερος τρόπος υποστήριξης των εκπαιδευτών στο να μάθουν μέσω των ΑΕΠ αλλά και από τους πόρους αυτούς, είναι απαραίτητο να εξεταστεί όχι μόνο η φύση και η δομή των μαθησιακών ευκαιριών που απαιτούν, αλλά και το γνωστικό περιεχόμενο που θα πρέπει να ενσωματώνουν οι ευκαιρίες αυτές. Οι προτεινόμενες κατευθυντήριες γραμμές θα πρέπει να στοχεύουν σε έξι γνωστικές περιοχές:

1. Η μάθηση θα πρέπει να περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα θεωρητικών γνώσεων σχετικά με τους ΑΕΠ.

Οι θεωρητικές γνώσεις που σχετίζονται με την εμπλοκή στους ΑΕΠ θα πρέπει να ενσωματώνουν τις εξής ευρύτερες θεματικές: αδειοδότηση και νομικό πλαίσιο, τεχνικά ζητήματα και φιλοξενία ιστοσελίδων, αξιολόγηση ποιότητας, εξεύρεση ΑΕΠ, εφαρμογή και αναπροσαρμογή ΑΕΠ και παιδαγωγικές πρακτικές χρήσης ΑΕΠ. Καθώς οι εκπαιδευτές με διαφορετικό επίπεδο τεχνογνωσίας και εμπειρίας στους ΑΕΠ έχουν ανάγκη από διαφορετικές θεωρητικές γνώσεις, θα πρέπει να προβλεφθούν διαφοροποιούμενες μαθησιακές ευκαιρίες.

2. Η μάθηση θα πρέπει να περιλαμβάνει εξειδικευμένες κατά επιστημονικά πεδία/ γνωστικά αντικείμενα θεωρητικές γνώσεις για τους ΑΕΠ.

Η ανάπτυξη της τεχνογνωσίας ενισχύεται και η γνώση αφομοιώνεται και εσωτερικεύεται ευκολότερα, όταν μεταφέρεται άμεσα στα περιβάλλοντα όπου πρόκειται να χρησιμοποιηθεί. Για να πετύχουν οι εκπαιδευτές τον υψηλότερο δυνατό βαθμό εμπλοκής στους ΑΕΠ, κατά την οποία οι ενέργειές τους και η μάθηση εναλλάσσεται με την πρακτική εξάσκηση, είναι αναγκαίο να έχουν αναπτύξει γνώση και τεχνογνωσία εξειδικευμένη και εντοπισμένη στο προσωπικό πλαίσιο του χώρου εργασίας τους.

3. Οι εκπαιδευτές χρειάζονται ευκαιρίες για να αναπτύξουν τη βιωματική και πρακτική γνώση και τις δεξιότητες που θα τους επιτρέψουν να αξιοποιήσουν ουσιαστικά τους ΑΕΠ στην πράξη.

Οι εκπαιδευτές είναι πιθανότερο να μάθουν για τους ΑΕΠ και να τους χρησιμοποιήσουν ουσιαστικά, εφόσον τους συνδέσουν με τα καθημερινά εργασιακά τους καθήκοντα και τους ενσωματώσουν σε αυτά. Η πρακτική γνώση είναι απαραίτητη για να μετατραπεί η θεωρητική εννοιολογική γνώση και η μάθηση σχετικά με την εμπλοκή στους ΑΕΠ σε έμπρακτη εξάσκηση.

4. Οι εκπαιδευτές χρειάζονται υποστήριξη για να αναπτύξουν την αυτορρυθμιστική και κοινωνιορρυθμιστική γνώση που θα τους επιτρέψει να κατανοήσουν την αξία των ΑΕΠ τόσο στην προσωπική τους πρακτική και στην επαγγελματική τους κατάρτιση όσο και στη μάθηση και την ανάπτυξη των μαθητών τους.

Η αυτορρυθμιστική γνώση περιλαμβάνει τις μεταγνωστικές και αναστοχαστικές δεξιότητες που οι καταρτιζόμενοι χρησιμοποιούν για να ελέγξουν και να αξιολογήσουν τις ενέργειές τους και για να κατανοήσουν και να εφαρμόσουν τη γνώση και την τεχνογνωσία που δημιουργούν στα πολυποίκιλα περιβάλλοντα της επαγγελματικής τους πρακτικής. Η αυτορρυθμιστική γνώση λειτουργεί διαμεσολαβητικά, προκειμένου να συνδυάσει τη θεωρητική γνώση με την πρακτική τεχνογνωσία.

5. Η διά βίου μάθηση και ανάπτυξη ενισχύεται όταν οι εκπαιδευτές έχουν την ευκαιρία να διεπιδράσουν μεταξύ τους για την αξιοποίηση των ΑΕΠ και τη μάθηση σχετικά με τους πόρους αυτούς.

Η κοινωνικοπολιτισμική γνώση αναπτύσσεται μέσω ηλεκτρονικών αλλά και συμβατικών (μη ηλεκτρονικών) διεπιδράσεων και είναι ιδιαίτερα σημαντική για την ενθάρρυνση της διαρκούς εμπλοκής των εκπαιδευτών στους ΑΕΠ σε όλα τα στάδια του μαθησιακού τους ταξιδιού.

6. Κάθε χώρος εργασίας διαθέτει τη δική του πολιτισμικά καθορισμένη επαγγελματική πρακτική. Συνεπώς, το ιδεώδες θα ήταν η μάθηση σχετικά με τους ΑΕΠ να συνδέεται με εργασιακές δραστηριότητες.

Η εμπλοκή των εκπαιδευτών στους ΑΕΠ εξαρτάται όχι μόνο από τις μαθησιακές ευκαιρίες που τους προσφέρονται σε ατομικό επίπεδο αλλά και από τη διαμόρφωση εργασιακών χώρων που υποστηρίζουν το μαθησιακό ταξίδι που περιλαμβάνει ενασχόληση με τους ΑΕΠ. Η υποστήριξη της διαμόρφωσης εργασιακών χώρων που διευκολύνουν τη συνεχή κατάρτιση των εκπαιδευτών σχετικά με τους ΑΕΠ θα συμβάλει στην αύξηση της χρήσης τους και θα ενισχύσει τη μάθηση.

2. Εισαγωγή

Το έργο ExpIOERer ευνοεί τη βιωσιμότητα των ΑΕΠ σε περιβάλλοντα ανώτερης και ανώτατης εκπαίδευσης υποστηρίζοντας την επαναχρησιμοποίηση και την αναπροσαρμογή τους σε νέα μαθησιακά πλαίσια αλλά και επεκτείνοντας τον ρόλο τους σε μαθησιακά οικοσυστήματα. Το έργο επικεντρώνεται στην υποστήριξη των εκπαιδευτών ενηλίκων, προκειμένου να επαναχρησιμοποιήσουν και να επαναπροσαρμόσουν συστηματικά και αποτελεσματικά τους ΑΕΠ στο πλαίσιο της επαγγελματικής τους εξάσκησης και με σκοπό την ενίσχυσή της.
<https://exploerer.wordpress.com>

Οι εκπαιδευτές ενηλίκων συχνά μεταφέρουν πόρους ψηφιακού περιεχομένου, γνώση και πρακτικές από το ένα περιβάλλον εργασίας στο άλλο, επαναχρησιμοποιώντας το υλικό που έχουν ήδη αξιοποιήσει σε ένα εκπαιδευτικό πλαίσιο σε νέους χώρους και νέες περιστάσεις. Οι ΑΕΠ μπορούν να συμβάλουν στη διευκόλυνση αυτής της διαδικασίας μεταφοράς, περιορίζοντας τα εμπόδια που υπάρχουν ανάμεσα στα διαφορετικά περιβάλλοντα. Ωστόσο, η συσχέτιση των εννοιών της ανοιχτότητας και της εκπαιδευτικής χρήσης εξακολουθεί να προκαλεί εντάσεις, καθώς οι κανόνες, οι πολιτισμοί και οι κώδικες των δομών μάθησης δεν είναι «δεκτικοί» στην αλλαγή ή στην υιοθέτηση της ανοιχτότητας. Η πρόκληση είναι να αναπτυχθούν νέες μαθησιακές πρακτικές που αξιοποιούν ΑΕΠ, γνωστές ως Ανοιχτές Εκπαιδευτικές Πρακτικές, οι οποίες απαιτούν αλλαγή στάσης και διαφορετική προσέγγιση του «περιεχομένου», εμπλέκοντας τους εκπαιδευτές σε ψηφιακούς γραμματισμούς και εφοδιάζοντάς τους με ικανότητες αυτορύθμισης. Η εξέταση των ΑΕΠ στο ευρύτερο πλαίσιο κατανόησης των ανοιχτών εκπαιδευτικών πρακτικών ευθυγραμμίζεται με τις ιδέες που παρουσιάστηκαν στη Διακήρυξη της Ανοιχτής Εκπαίδευσης του Capetown (2008).

Το έργο ExpIOERer αναγνωρίζει στον εκπαιδευτή ενηλίκων τη διττή ιδιότητα του μαθητή και του επαγγελματία. Διερευνά τον τρόπο με τον οποίο η εμπλοκή στους ΑΕΠ μπορεί να προσφέρει στους εκπαιδευτές ουσιώδεις μαθησιακές ευκαιρίες, διευκολύνοντας την ανάδυση τεχνογνωσίας και γνώσης σε ποικίλα περιβάλλοντα και εξετάζει ουσιαστικά τις μαθησιακές πρακτικές και διαδικασίες που υποστηρίζουν δυναμικά τους εκπαιδευτές στα ποικίλα μαθησιακά πλαίσια και στους διαφορετικούς μαθησιακούς τους ρόλους.

Στο έγγραφο αυτό διατυπώνονται οι κατευθυντήριες γραμμές για τον σχεδιασμό και την ανάπτυξη επαγγελματικών μαθησιακών ευκαιριών, με απώτερο στόχο την υποστήριξη των εκπαιδευτών της ανώτερης και ανώτατης εκπαίδευσης στη χρησιμοποίηση και επαναχρησιμοποίηση ΑΕΠ. Οι κατευθυντήριες γραμμές βασίζονται στα πορίσματα μιας ειδικά σχεδιασμένης έρευνας, η οποία εξέτασε τους τρόπους με τους οποίους οι εκπαιδευτές ενηλίκων δημιουργούν ουσιαστικές μαθησιακές ευκαιρίες κατά την εμπλοκή τους στους ΑΕΠ, καθώς επίσης και σε δύο ευρέως αποδεκτά και ορθώς χρησιμοποιούμενα θεωρητικά πλαίσια εμπλοκής στους ΑΕΠ και επαγγελματικής κατάρτισης αντίστοιχα.

Οι κατευθυντήριες γραμμές είναι κατάλληλα σχεδιασμένες ώστε να λειτουργούν πολυεπίπεδα. Απευθύνονται στον εκπαιδευτή ενηλίκων με τη διττή του ιδιότητα ως επαγγελματία στον χώρο της εκπαίδευσης και ως μαθητή που συμμετέχει σε περισσότερο άτυπες μορφές μάθησης, οι οποίες αφορούν τις ενέργειες, τα μαθησιακά περιβάλλοντα και την επαγγελματική του πρακτική. Επίσης, σχεδιάστηκαν με στόχο να υποστηρίξουν τους εμπλεκόμενους στην ανάπτυξη μαθημάτων τυπικής εκπαίδευσης και ευκαιριών επαγγελματικής εξέλιξης.

3. Μεθοδολογία και Ανάλυση

Η έρευνα εξετάζει τους τρόπους με τους οποίους οι εκπαιδευτές ενηλίκων δημιουργούν ουσιώδεις μαθησιακές ευκαιρίες κατά την εμπλοκή τους στους ΑΕΠ και διεξήχθη σε δύο φάσεις. Η Φάση Α περιελάμβανε ένα ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο, το οποίο διανεμήθηκε σε εκπαιδευτές ενηλίκων ανά την Ευρώπη στην αγγλική (n=521), τη σουηδική (n=16) και την πολωνική γλώσσα (n=35).

	Αριθμός	% Απαντήσεων
Σύνολο	572	
Αγγλική εκδοχή	521	91.1
Πολωνική εκδοχή	35	6.1
Σουηδική εκδοχή	16	2.8
Γυναίκες	332	58.0
Άνδρες	240	42.0
Εκπαιδευτικός Σχολείου	49	8.6
Καθηγητής Πανεπιστημίου	484	84.6
Εκπαιδευτής Επαγγελματικής Κατάρτισης	7	1.2
Σύμβουλος Εταιρείας	17	3.0
Συντονιστής Διά Βίου Μάθησης	7	1.2
Εκπαιδευτής Κοινωνικών Προγραμμάτων	4	0.7
Εθελοντής Εκπαιδευτής ή Εκπαιδευτής Τρίτου Τομέα	4	.7

Πίνακας 1: Περιγραφικά στατιστικά μέτρα 3 ερευνών σχετικά με την εμπλοκή των εκπαιδευτών ενηλίκων στους ΑΕΠ και τη συνακόλουθη μάθηση

Η έρευνα αποτελείται από 5 κλίμακες μέτρησης. Η πρώτη κλίμακα αφορά την τρέχουσα εμπλοκή των συμμετεχόντων σε ΑΕΠ. Η δεύτερη κλίμακα μέτρησε την επίδραση του μαθησιακού περιβάλλοντος στον χώρο εργασίας των εκπαιδευτών και οι τρεις τελευταίες κλίμακες μέτρησαν τις ικανότητες των εκπαιδευτών για αυτορύθμιση της τρέχουσας επαγγελματικής τους μάθησης.

Μετά τη διεξαγωγή της έρευνας, 35 συμμετέχοντες προσκλήθηκαν να συμμετάσχουν σε ημιδομημένες συνεντεύξεις (πολωνική n=5, αγγλική n=30). Οι συνεντεύξεις βασίστηκαν στις αρχικές απαντήσεις των εκπαιδευτών στο ερωτηματολόγιο, έτσι ώστε να υπάρξει βαθύτερη και λεπτομερέστερη κατανόηση της συσχέτισης ανάμεσα στη μαθησιακή τους συμπεριφορά και στάση και στη χρήση των ΑΕΠ.

Η παραγοντική ανάλυση των πειραματικών δεδομένων αποκάλυψε ισχυρή αξιοπιστία των παραγόντων και της δομής του εργαλείου μέτρησης. Ανέδειξε τρεις παράγοντες για τη δραστηριοποίηση με ΑΕΠ: την αξιοποίηση των πόρων, την αξιολόγηση των πόρων και την ανάπτυξη γνώσεων σε σχέση με τους ψηφιακούς πόρους. Διαπιστώθηκαν έξι παράγοντες σχετικά με την αυτορυθμιστική μάθηση: (1) η πειραματική εφαρμογή στην πράξη, (2) ο σχεδιασμός και η

στοχοθεσία, (3) η αυτοαποτελεσματικότητα/ αυτεπάρκεια, (4) ο αυτοστοχασμός, (5) η διάδραση και (6) η αξία της μάθησης.

- ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ 1: 'πειραματική εφαρμογή στην πράξη' (13 ερωτήσεις-μονάδες, συντελεστής Alpha του Cronbach .917, συνολική εξηγούμενη διακύμανση 36.41%). Ο παράγοντας αυτός σχετίζεται με τις πρακτικές που οι εκπαιδευτές χρησιμοποιούν κατά την καθημερινή τους δραστηριοποίηση και που υποστηρίζουν τη μάθησή τους. Εκτός από μία ερώτηση όλες οι υπόλοιπες είναι σύμφωνες με την εκτελεστική φάση του μοντέλου του Zimmerman για την αυτορυθμιστική μάθηση.
- ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ 2: 'σχεδιασμός και στοχοθεσία' (9 ερωτήσεις-μονάδες, συντελεστής Alpha του Cronbach .866, συνολική εξηγούμενη διακύμανση 6.62%). Ο παράγοντας αυτός αφορά τις ενέργειες και τις συμπεριφορές των εκπαιδευτών σε σχέση με τον σχεδιασμό των μαθησιακών δραστηριοτήτων τους αλλά και με τη στοχοθεσία στην οποία προβαίνουν τόσο για την καθημερινή τους πρακτική όσο και για τη μάθησή τους. Οι επτά από τις εννέα ερωτήσεις που ελέγχουν τον παράγοντα αυτό σχετίζονται με την προπαρασκευαστική φάση του μοντέλου Zimmerman, ενώ οι άλλες δύο με την εκτελεστική φάση του μοντέλου.
- ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ 3: 'αυτοαποτελεσματικότητα/ αυτεπάρκεια' (6 ερωτήσεις-μονάδες, συντελεστής Alpha του Cronbach .874, συνολική εξηγούμενη διακύμανση 5.52%). Ο παράγοντας αυτός σχετίζεται με το βαθμό στον οποίο το άτομο αισθάνεται σιγουριά να πραγματοποιήσει όλες τις επαγγελματικές του δραστηριότητες. Όλες οι ερωτήσεις σχετίζονται με την προπαρασκευαστική φάση του μοντέλου Zimmerman.
- ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ 4: 'αυτοστοχασμός' (8 ερωτήσεις-μονάδες, συντελεστής Alpha του Cronbach .872, συνολική εξηγούμενη διακύμανση 5.13%). Ο παράγοντας αυτός σχετίζεται με την ικανότητα του εκπαιδευτή να αξιολογήσει τις μαθησιακές του εμπειρίες και τη συνολική μάθηση που έχει συντελεστεί αλλά και να εκτιμήσει την εγγενή αξία της μάθησης πέρα από το άμεσο αντίκριμά της. Οι 6 ερωτήσεις αντιστοιχούν στη φάση αναστοχασμού του μοντέλου Zimmerman, ενώ οι δύο με την εκτελεστική φάση.
- ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ 5: 'διάδραση' (3 ερωτήσεις-μονάδες, συντελεστής Alpha του Cronbach .935, συνολική εξηγούμενη διακύμανση 1.46 %). Ο παράγοντας αυτός περιλαμβάνει τον ρόλο της διάδρασης των εκπαιδευτών στην υποστήριξη της μαθησιακής διαδικασίας. Και οι τρεις ερωτήσεις σχετίζονται με την εκτελεστική φάση του μοντέλου Zimmerman.
- ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ 6: 'αξία της μάθησης' (5 ερωτήσεις-μονάδες, συντελεστής Alpha του Cronbach .833, συνολική εξηγούμενη διακύμανση 1.38%). Ο παράγοντας αυτός καλύπτει την αξία που οι εκπαιδευτές αποδίδουν στη μάθηση στο πλαίσιο του επαγγελματικού τους ρόλου αλλά και την ευχαρίστηση και την προσωπική καταξίωση που αντλούν από την εμπλοκή τους σε μαθησιακές δραστηριότητες. Τρεις ερωτήσεις συνδέονται με την προπαρασκευαστική φάση του μοντέλου Zimmerman, ενώ οι υπόλοιπες δύο με την εκτελεστική φάση.

Το συγκεκριμένο ερευνητικό εργαλείο ελέγχθηκε, επίσης, ως προς τη συγκλίνουσα εγκυρότητά του, προκειμένου να εξεταστεί η συσχέτιση μεταξύ των παραγόντων. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης συσχέτισης καταδεικνύουν ότι η συνολική βαθμολογία της αυτορυθμιστικής γνώσης ενός εκπαιδευτή παρουσιάζει ισχυρή θετική συσχέτιση με τη χρήση ΑΕΠ αλλά και με το μαθησιακό περιβάλλον του χώρου εργασίας του. Καθένας από τους παράγοντες που εντοπίστηκαν στην ανάλυση των κύριων συνιστωσών αντανάκλα επίσης αυτήν την ισχυρή θετική συσχέτιση. Οι προηγούμενες έρευνες δείχνουν ότι οι επαγγελματίες που μπορούν καλύτερα να αυτορυθμίσουν τη μάθησή τους είναι πιο επιδέξιοι στον προσδιορισμό και την ανάληψη μαθησιακών ευκαιριών στον χώρο εργασίας τους σε αντίθεση με τους συναδέλφους τους που αυτορυθμίζουν τη μάθησή τους σε μικρότερο βαθμό. Τα πορίσματα της έρευνας αυτής ενισχύουν τον παραπάνω ισχυρισμό.

Διενεργήθηκε, επίσης, ανάλυση γραμμικής παλινδρόμησης, προκειμένου να καθοριστεί η συσχέτιση ανάμεσα στους παράγοντες που προσδιορίστηκαν κατά τη διερευνητική ανάλυση παραγόντων. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι το μαθησιακό περιβάλλον συνιστά δείκτη πρόβλεψης της δραστηριοποίησης στους ΑΕΠ και ταυτόχρονα των έξι παραγόντων της αυτορυθμιστικής μάθησης.

Εξετάστηκε, επίσης, η συσχέτιση ανάμεσα στην ικανότητα αυτορύθμισης της γνώσης και στην ενασχόληση με τους ΑΕΠ. Η πολυπαραγοντική ανάλυση πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης περιελάμβανε τους 6 παράγοντες που προσδιορίστηκαν ως προς την αυτορυθμιστική μάθηση και το μαθησιακό περιβάλλον, με τη δραστηριοποίηση στους ΑΕΠ να είναι η εξαρτημένη μεταβλητή. Η ανάλυση κατέδειξε ότι μόνο μια υποομάδα των παραγόντων της αυτορυθμιστικής μάθησης προβλέπουν τις μαθησιακές δραστηριότητες που πραγματοποιούνται σε ένα συγκεκριμένο μαθησιακό περιβάλλον ενός εργασιακού χώρου. Το μαθησιακό περιβάλλον μαζί με τους παράγοντες του αυτοστοχασμού, της διάδρασης και της αξίας της μάθησης συνιστά έναν πολύ σημαντικό δείκτη πρόβλεψης.

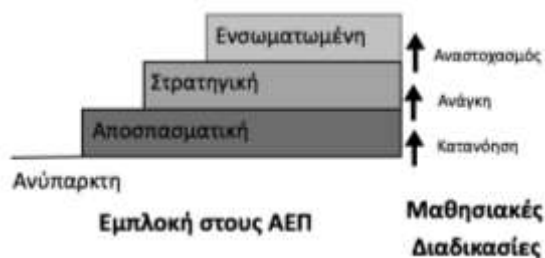
Οι ημιδομημένες συνεντεύξεις κυμαίνονταν σε διάρκεια από 30 λεπτά έως και μία ώρα. Ηχογραφήθηκαν και μεταγράφηκαν στενά (επί λέξει.) Οι παράγοντες που προσδιορίστηκαν κατά το στάδιο της πειραματικής παραγοντικής ανάλυσης παρείχαν την αρχική δομή κωδικοποίησης των δεδομένων της συνέντευξης. Στη συνέχεια, τα δεδομένα υπέστησαν περαιτέρω επεξεργασία και αναλύθηκαν, προκειμένου να αναπτυχθούν υποκατηγορίες για κάθε παράγοντα και να εντοπιστούν δεσμοί και διασυνδέσεις ανάμεσά τους.

Η ανάλυση των πειραματικών δεδομένων που προέκυψαν τόσο από τα ερωτηματολόγια όσο και από τις συνεντεύξεις αξιοποιήθηκαν στη διαμόρφωση των κατευθυντήριων γραμμών του σχεδίου.

4. Επισκόπηση των κατευθυντήριων γραμμών

Οι κατευθυντήριες γραμμές αναπτύχθηκαν κατά κύριο λόγο βάσει των ερευνητικών ευρημάτων που προέκυψαν από την ανάλυση των δεδομένων του ερωτηματολογίου και της συνέντευξης. Σχεδιάστηκαν με σκοπό να παράσχουν πληροφορίες και οδηγίες για τη διευκόλυνση του σχεδιασμού και της δημιουργίας επαγγελματικών μαθησιακών ευκαιριών, έτσι ώστε να υποστηρίξουν τους εκπαιδευτές στην ανάπτυξη νέων μαθησιακών πρακτικών σχετικά με τους ΑΕΠ. Τα ευρήματα της έρευνας ευθυγραμμίζονται με τις τρέχουσες θεωρίες της επαγγελματικής κατάρτισης, οι οποίες υποδεικνύουν την ανάγκη επαγγελματικής ανάπτυξης που ενσωματώνει ευκαιρίες τυπικής αλλά και άτυπης μάθησης. Οι επαγγελματικές μαθησιακές ευκαιρίες θα πρέπει ακόμη να διέπονται από ευελιξία, ώστε να καλύπτουν τις ιδιαίτερες ανάγκες των ατόμων σε ένα ευρύ φάσμα πλαισίων και με διαφοροποιούμενο βαθμό τεχνογνωσίας και επάρκειας αλλά και να ενσωματώνουν συνεχείς και βιώσιμες μαθησιακές ευκαιρίες, ενταγμένες στις πρακτικές και το περιβάλλον εργασίας των καταρτιζόμενων.

Οι κατευθυντήριες γραμμές για την κατανόηση της μαθησιακής προόδου που σημειώνουν οι εκπαιδευτές όταν αναπτύσσουν νέες πρακτικές με βάση τους ΑΕΠ έχουν ως σημείο εκκίνησης την Κλίμακα Εμπλοκής στους ΑΕΠ του Wild (2012). Το μοντέλο του Wild επισημαίνει τα τέσσερα βασικά επίπεδα εμπλοκής των εκπαιδευτών στους ΑΕΠ και παράλληλα τα 'βήματα υλοποίησης' ή τις μαθησιακές διαδικασίες που διευκολύνουν τη μετακίνηση από το ένα επίπεδο στο άλλο. Το πλαίσιο του Wild υπογραμμίζει την ανάγκη ύπαρξης διαφοροποιούμενων μαθησιακών ευκαιριών για τους εκπαιδευτές σε διαφορετικά βήματα του μαθησιακού ταξιδιού τους με τους ΑΕΠ. Η ανάγκη για μια ποικιλία μαθησιακών ευκαιριών με εύρος και βάθος μάθησης και γνώσης ενισχύεται από τα πορίσματα αυτής της έρευνας.

Σχήμα 1: Προσαρμογή της Κλίμακας Εμπλοκής του Wild στους ΑΕΠ (2012)

Το εύρος της μάθησης και της γνώσης σχετίζεται με την ανάγκη των εκπαιδευτών να εξοικειωθούν με το ευρύ φάσμα των θεμάτων που περιλαμβάνει η χρήση των ΑΕΠ, ενώ το βάθος με την τεχνογνωσία ή τους τύπους γνώσης που οι εκπαιδευτές χρειάζονται, προκειμένου να επιτύχουν υψηλά επίπεδα εμπλοκής και μάθησης στους ΑΕΠ.

Προκειμένου να προβλεφθούν επαγγελματικές μαθησιακές ευκαιρίες που διαθέτουν εύρος και βάθος, καθώς επίσης και μάθηση προσαρμοσμένη στα διαφοροποιούμενα εργασιακά περιβάλλοντα, η οποία μάλιστα ικανοποιεί τους εκπαιδευτές στο τρέχον επίπεδο κατάρτισής τους και καλύπτει τις εξειδικευμένες γνωστικές τους ανάγκες, απαιτείται μια σειρά μαθησιακών δραστηριοτήτων. Ένας κύκλος μαθημάτων τυπικής εκπαίδευσης μπορεί να εφοδιάσει τους εκπαιδευτές με ένα μέρος της αναγκαίας γι' αυτούς γνώσης και τεχνογνωσίας, προκειμένου να ενισχύσουν την υψηλού επιπέδου εμπλοκή στους ΑΕΠ. Ωστόσο, εξίσου απαραίτητο είναι να αναπτυχθούν άτυπες μαθησιακές ευκαιρίες, οι οποίες παρέχουν στους εκπαιδευτές περισσότερο πλαισιωμένη γνώση και ανάπτυξη δεξιοτήτων. Οι μαθησιακές ευκαιρίες και η δόμηση της γνώσης θα πρέπει να είναι ευθυγραμμισμένη με τις ανάγκες των επαγγελματιών και άμεση εφαρμόσιμη στις πρακτικές του χώρου εργασίας τους.

Τα δεδομένα καταδεικνύουν ότι βασικό στοιχείο της μαθησιακής διαδικασίας είναι η εφαρμογή της γνώσης και της τεχνογνωσίας των εκπαιδευτών στην πράξη και η επέκταση της επάρκειάς τους στη χρήση ΑΕΠ μέσω του πειραματισμού και του αναστοχασμού στην καθημερινή τους πρακτική. Η ανάπτυξη κατάλληλα πλαισιωμένων μαθησιακών ευκαιριών δίνει στους εκπαιδευτές τη δυνατότητα να συνδέσουν τη μάθησή τους και να αναπτύξουν τις γνώσεις τους τόσο σε σχέση με το επιστημονικό γνωστικό τους αντικείμενο όσο και με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του εργασιακού τους περιβάλλοντος.

Παράλληλα με την πρόβλεψη τυπικών και άτυπων μαθησιακών ευκαιριών, θα πρέπει επίσης να διασφαλιστεί η διαφοροποίηση των μαθησιακών δραστηριοτήτων, προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες των εκπαιδευτών που βρίσκονται σε διαφορετικά στάδια εμπλοκής στους ΑΕΠ. Όπως αποδεικνύει το μοντέλο του Wild, οι εκπαιδευτές διαφορετικού επιπέδου εμπλοκής στους ΑΕΠ όχι μόνο αξιοποιούν το ψηφιακό υλικό με διαφορετικούς τρόπους αλλά και έχουν ανάγκη από διαφορετικούς τύπους και μορφές μάθησης -κατανόησης, διάγνωσης αναγκών, αναστοχασμού, προκειμένου να υποστηρίξουν την επαγγελματική τους εξέλιξη. Η εφαρμογή μιας ευέλικτης, επικεντρωμένης στον καταρτιζόμενο προσέγγισης είναι σημαντική για τη διευκόλυνση των εκπαιδευτών στην ανάληψη δραστηριοτήτων που ευθυγραμμίζονται με τις τρέχουσες ανάγκες τους.

Για να υποστηριχθεί πλήρως η εμπλοκή των εκπαιδευτών στους ΑΕΠ, θα πρέπει να αναπτυχθεί μια σειρά μαθησιακών δραστηριοτήτων, οι οποίες θα λειτουργούν βέβαια ως 'αυτόνομες' προσφορές, ταυτόχρονα, όμως, θα αποτελούν μέρος ενός μεγαλύτερου ολοκληρωμένου προγράμματος κατάρτισης που θα ενισχύει την πρόοδο των εκπαιδευτών κατά το πέρασμά τους από το ένα στάδιο στο άλλο, έως ότου αποκτήσουν επάρκεια και επιδεξιότητα στη χρήση ΑΕΠ. Έτσι, θα προβλεφθεί η δομή και η καθοδήγηση που έχουν ανάγκη κάποιοι εκπαιδευτές για να υποστηρίξουν την κατάρτισή τους μέσω των ΑΕΠ και από τους ίδιους τους πόρους, ενώ ταυτόχρονα θα προκύψει η ευελιξία και η αυτονομία για άλλους εκπαιδευτές να καθορίσουν οι ίδιοι τις μαθησιακές τους ανάγκες και να εμπλακούν σε δραστηριότητες που ικανοποιούν στο μέγιστο το τρέχον επίπεδο κατάρτισής τους.

Για να προσδιοριστεί ο καλύτερος τρόπος υποστήριξης της μάθησης των εκπαιδευτών μέσω των ΑΕΠ και από τους ίδιους τους πόρους, είναι απαραίτητο να καθοριστεί όχι μόνο η φύση και η δομή των μαθησιακών ευκαιριών που απαιτούνται, αλλά και το γνωστικό περιεχόμενο που θα πρέπει οι ευκαιρίες αυτές να ενσωματώνουν. Οι προτεινόμενες κατευθυντήριες γραμμές θα πρέπει να στοχεύουν στις εξής έξι γνωστικές περιοχές:

- Εννοιολογική/ θεωρητική γνώση (γενική)

- Εννοιολογική/ θεωρητική γνώση (κατάλληλα πλακισωμένη)
- Πρακτική/ βιωματική γνώση
- Αυτορρυθμιστική και κοινωνιορρυθμιστική γνώση
- Κοινωνικοπολιτισμική γνώση (επικεντρωμένη στην κοινότητα των εκπαιδευτών)
- Κοινωνικοπολιτισμική γνώση (επικεντρωμένη στο χώρο εργασίας)

Αυτές οι έξι γνωστικές περιοχές προκύπτουν εν γένει από το Ολοκληρωμένο Πλαίσιο Παιδαγωγικής (Tyhjälä et al. 2006, Tyhjälä, 2008 & 2009, Tyhjälä & Kallio, 2009, Heikkinen, Tyhjälä & Kiviniemi, 2011). Καθώς επικεντρώνεται στην ανάπτυξη της τεχνογνωσίας, το μοντέλο αυτό παρέχει μια νέα προοπτική στην επαγγελματική πρακτική, κατάλληλα προσαρμοσμένη στη δόμηση νέων μαθησιακών πρακτικών σε σχέση με τους ΑΕΠ. Η δόμηση των τύπων της γνώσης που αξιώνονται από το Ολοκληρωμένο Πλαίσιο Παιδαγωγικής απαιτεί έναν συνδυασμό τυπικών και άτυπων μαθησιακών δραστηριοτήτων.

Η τυπική επαγγελματική ανάπτυξη τείνει να επικεντρώνεται κυρίως στην εννοιολογική/ θεωρητική γνώση, δίνοντας κάποια έμφαση και στην πρακτική/ βιωματική γνώση. Παρότι, όμως, αυτοί οι τύποι γνώσης παίζουν κάποιο ρόλο στην ενίσχυση της εμπλοκής των εκπαιδευτών στους ΑΕΠ, δεν παρέχουν το πλήρες φάσμα της γνώσης και της τεχνογνωσίας που απαιτείται για την ώθηση της μάθησης στο υψηλότερο επίπεδο. Το Ολοκληρωμένο Πλαίσιο Παιδαγωγικής προσδιορίζει πρόσθετες γνωστικές περιοχές, οι οποίες θα πρέπει να υποστηριχθούν, προκειμένου να προβλεφθούν ολοκληρωμένες μαθησιακές ευκαιρίες, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικοπολιτισμικής και της αυτορρυθμιστικής γνώσης. Αυτές οι μορφές γνώσης αναπτύσσονται συστηματικότερα μέσω της άτυπης μάθησης που επισυμβαίνει μέσω των ενεργειών και των πρακτικών δραστηριοτήτων που ενσωματώνονται στα εργασιακά περιβάλλοντα των εκπαιδευτών. Έτσι, η ανάπτυξη της ικανότητας των εκπαιδευτών να μάθουν νέες πρακτικές αξιοποίησης των ΑΕΠ απαιτεί έναν συνδυασμό τυπικών και άτυπων μαθησιακών ευκαιριών, οι οποίες παρέχουν τόσο γενική όσο και εξαρτώμενη από το περιβάλλον γνώση, αλλά και την ευκαιρία να ενσωματώσουν την τεχνογνωσία και τη γνώση στο κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο της επαγγελματικής τους πρακτικής.

5. Κατευθυντήριες γραμμές για μάθηση και διδασκαλία με ΑΕΠ: Έξι τύποι γνώσης

ΤΥΠΟΣ ΓΝΩΣΗΣ 1: ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ/ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΓΝΩΣΗ (ΓΕΝΙΚΗ)

Η εννοιολογική/ θεωρητική γνώση περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα εννοιών σχετικών με την εμπλοκή στους ΑΕΠ, μεταξύ των οποίων και τις ακόλουθες: αδειοδότηση και νομικά πλαίσια, τεχνικά ζητήματα και φιλοξενία ιστοσελίδων, αξιολόγηση ποιότητας, εξεύρεση ΑΕΠ, εφαρμογή και αναπροσαρμογή των ΑΕΠ, παιδαγωγικές πρακτικές χρήσης των ΑΕΠ. Η γνώση αυτή είναι σε μεγάλο βαθμό ρητή/ συνειδητή και συστηματική στη φύση της, μεταδίδεται εύκολα και κατασκευάζεται μέσω τυπικών μαθησιακών δραστηριοτήτων. Η φύση της θεωρητικής γνώσης που χρειάζονται οι εκπαιδευτές εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το επίπεδο της τεχνογνωσίας και της εμπειρίας που διαθέτουν στη χρήση των ΑΕΠ. Κατά συνέπεια, οι μαθησιακές ευκαιρίες θα πρέπει να διαφοροποιούνται κατά εκπαιδευτή και να του παρέχουν δυνατότητα πρόσβασης σε γνώση σχετική με το τρέχον επίπεδο τεχνογνωσίας και εμπειρίας του.

Αδειοδότηση και νομικά πλαίσια Οι εκπαιδευτές θα πρέπει να αποκτήσουν γνώσεις σχετικά με τα νομικά πλαίσια στα οποία εμπίπτει η χρήση ΑΕΠ, μεταξύ των οποίων τις διατάξεις για την επαναχρησιμοποίηση υλικού από τον οργανισμό Creative Commons (CC) και την αδειοδότηση IRP, αλλά και σχετικά με τα πλεονεκτήματα που παρέχουν. Καθώς οι εκπαιδευτές αποκτούν εμπειρία στη χρήση ΑΕΠ, θα πρέπει επίσης να ενημερωθούν σχετικά με τη διαμοίραση των πόρων που έχουν οι ίδιοι δημιουργήσει αλλά και όσων έχουν αναπροσαρμόσει ή επαναχρησιμοποιήσει με ανοικτές άδειες. Θα πρέπει ακόμη να τεθούν τα οφέλη και τα τυχόν ζητήματα που αφορούν την αναπροσαρμογή και την επαναχρησιμοποίηση των πόρων σε ευρεία κλίμακα.

Εξεύρεση ψηφιακών πόρων Κατά τα πρώτα στάδια χρήσης ΑΕΠ, ιδιαίτερα σημαντική για τους εκπαιδευτές είναι η γνώση εξεύρεσης ΑΕΠ, η οποία περιλαμβάνει εξοικείωση με τις βασικές στρατηγικές αναζήτησης πόρων αλλά και με τα συναφή αποθετήρια. Επίσης, θα πρέπει να διασφαλιστεί ότι οι εκπαιδευτές διαθέτουν τις απαραίτητες δεξιότητες ψηφιακού γραμματισμού, ώστε να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τους αξιόπιστους και εφαρμόσιμους ΑΕΠ. Τέλος, οι καταρτιζόμενοι εκπαιδευτές μπορούν να υποστηριχθούν μέσω στρατηγικών και μοντέλων που συμβάλλουν στην καθοδήγησή τους στην αναζήτηση πόρων και στην αξιολόγηση της ποιότητας των πόρων αυτών.

Εφαρμογή και αναπροσαρμογή των ΑΕΠ Οι εκπαιδευτές χρειάζονται υποστηρικτικές γνώσεις για την εφαρμογή και την αναπροσαρμογή των ΑΕΠ καθόλη τη διάρκεια του μαθησιακού τους ταξιδιού. Καθώς, όμως, κατά την πρώιμη ενασχόλησή τους με τους ΑΕΠ τείνουν να εμπλέκονται στον ελάχιστο βαθμό σε διαδικασίες εφαρμογής και αναπροσαρμογής, η ανάπτυξη πιο εξεζητημένης γνώσης και η απόκτηση περισσότερων δεξιοτήτων και τεχνογνωσίας στο πεδίο αυτό συνιστά ένα σημαντικό αναπτυξιακό στάδιο. Από την άλλη, οι εκπαιδευτές που διαθέτουν μεγαλύτερη εμπειρία στη χρήση ΑΕΠ επωφελούνται από την ανάπτυξη τεχνικής γνώσης και δεξιοτήτων που τους δίνουν τη δυνατότητα να αξιοποιήσουν ένα ευρύτερο φάσμα τεχνολογιών και τεχνικών κατά την αναπροσαρμογή των ψηφιακών πόρων.

Διαδικασία και παιδαγωγική Σε όλα τα στάδια του μαθησιακού τους ταξιδιού οι εκπαιδευτές χρειάζεται να γνωρίσουν τις διαδικασίες και τις παιδαγωγικές πρακτικές που υποστηρίζουν την αποτελεσματική έμπρακτη εμπλοκή τους στους ΑΕΠ.

Οι εκπαιδευτές με περιορισμένη πρότερη εμπειρία στους ΑΕΠ είναι αναγκαίο να κατανοήσουν γιατί η επαναχρησιμοποίηση πόρων συνιστά μια πολύτιμη και έγκυρη εκπαιδευτική πρακτική. Η ανάγκη αυτή περιλαμβάνει γνώση των πλεονεκτημάτων της χρήσης ΑΕΠ και των ποικίλων μέσων ενσωμάτωσης των πόρων αυτών στην καθημερινή τους πρακτική, συμπεριλαμβανομένων και των παραδειγμάτων χρήσης ΑΕΠ από άλλους. Καθώς η θεωρητική κατανόηση των ΑΕΠ και των πλεονεκτημάτων τους προχωρά, οι εκπαιδευτές θα πρέπει να λάβουν υποστήριξη ως προς τους τρόπους με τους οποίους μπορούν να προβούν σε μικρής κλίμακας αναπροσαρμογή του υλικού. Σε αυτό το στάδιο, οι εκπαιδευτές τείνουν να χρησιμοποιούν τους ΑΕΠ περισσότερο για να ενδυναμώσουν την ήδη υπάρχουσα παιδαγωγική και τις διαδικασίες στις οποίες συμμετέχουν, παρά για να αναπροσανατολίσουν την πρακτική τους.

Οι εκπαιδευτές που ήδη χρησιμοποιούν ΑΕΠ στην καθημερινή τους πρακτική ή εκείνοι που έχουν ολοκληρώσει έναν εισαγωγικό κύκλο μαθημάτων χρειάζονται περισσότερο προχωρημένη και λεπτομερή πληροφόρηση και γνώση σε σχέση με τη χρήση και επαναχρησιμοποίηση των ανοιχτών πόρων. Έτσι, θα πρέπει να δοθεί έμφαση στην προώθηση της κατανόησης του εννοιολογικού πλαισίου των ΑΕΠ μέσα από πόρους που λειτουργούν συμπληρωματικά στην καθημερινή πρακτική των εκπαιδευτών και που καθιστούν σαφείς τους τρόπους με τους οποίους μπορούν να ενσωματωθούν πλήρως στη μαθησιακή πράξη. Απαιτείται, λοιπόν, οι εκπαιδευτές να κατανοήσουν σταδιακά τους τρόπους με τους οποίους οι μαθητές μπορούν να εμπλακούν στους ΑΕΠ αλλά και τον ρόλο που οι ίδιοι μπορούν να διαδραματίσουν στην υποστήριξη και την ενίσχυση της χρήσης ΑΕΠ από τους μαθητές.

Από τη στιγμή που οι εκπαιδευτές θα ενσωματώσουν τους ΑΕΠ στην επαγγελματική τους πρακτική, θα χρειαστούν περισσότερο λεπτομερείς γνώσεις σχετικά με την επαναχρησιμοποίησή τους, με την ανάπτυξη περισσότερο τεχνικών δεξιοτήτων αλλά με και τρόπους εξοικείωσης με μια σειρά τεχνολογικών μέσων και λογισμικών που μπορούν να χρησιμοποιήσουν, προκειμένου να (ανα)προσαρμόσουν τους ανοιχτούς πόρους.

ΤΥΠΟΣ ΓΝΩΣΗΣ 2: ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ/ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΓΝΩΣΗ (ΚΑΤΑΛΛΗΛΑ ΠΛΑΙΣΙΩΜΕΝΗ)

Εκτός από τη γενικευμένη θεωρητική γνώση, οι εκπαιδευτές χρειάζεται να αναπτύξουν και πλαισιωμένη θεωρητική γνώση, άμεσα εξαρτώμενη από το επιστημονικό πεδίο/ γνωστικό τους αντικείμενο και από το πλαίσιο του περιβάλλοντος εργασίας τους.

Η ανάπτυξη της τεχνογνωσίας ενισχύεται και η γνώση αφομοιώνεται και εσωτερικεύεται ευκολότερα, όταν μεταφέρεται άμεσα στα περιβάλλοντα όπου πρόκειται να χρησιμοποιηθεί. Για να πετύχουν οι εκπαιδευτές τον υψηλότερο δυνατό βαθμό εμπλοκής στους ΑΕΠ, κατά την οποία οι ενέργειές τους και η μάθηση εναλλάσσεται με την πρακτική εξάσκηση, είναι αναγκαίο να έχουν αναπτύξει γνώση και τεχνογνωσία εξειδικευμένη και εντοπισμένη στο προσωπικό πλαίσιο του χώρου εργασίας τους.

Οι καταρτιζόμενοι κινητοποιούνται περισσότερο να πάρουν μέρος σε μαθησιακές ευκαιρίες, όταν μπορούν να κατανοήσουν τη συνάφεια των ευκαιριών με το διδακτικό τους έργο, ενώ μπορούν να εφαρμόσουν θεωρίες και έννοιες ευκολότερα, όταν οι συνδέσεις με το δικό τους μαθησιακό περιβάλλον είναι σαφείς. Η εμπλοκή στην πλαισιωμένη θεωρητική/ εννοιολογική γνώση περιορίζει τον βαθμό στον οποίο οι εκπαιδευτές καλούνται να μεταφέρουν γνώσεις από το αρχικό πλαίσιο στο δικό τους πλαίσιο χρήσης. Έτσι, μειώνεται το γνωστικό φορτίο των εκπαιδευτών και κατά συνέπεια διευκολύνεται η μαθησιακή διαδικασία.

Η θεωρητική γνώση μπορεί να προσδιοριστεί με βάση το επιστημονικό γνωστικό αντικείμενο των εκπαιδευτών και το πλαίσιο του περιβάλλοντος εργασίας τους.

Εξειδικευμένη κατά γνωστικό αντικείμενο Η εξειδικευμένη κατά γνωστικό αντικείμενο γνώση σχετίζεται άμεσα με συγκεκριμένες επιστημονικές περιοχές. Οι εκπαιδευτές όχι μόνο θέλουν να εμπλέκονται σε ΑΕΠ του δικού τους γνωστικού αντικείμενου, αλλά και επωφελούνται από τις γνωστικές και παιδαγωγικές πρακτικές που αφορούν την επιστημονική περιοχή στην οποία έχουν εξειδικευτεί. Μέσω της δημιουργίας μαθησιακών αντικειμένων για τις ανάγκες τρίτων, η εξειδικευμένη κατά γνωστικό αντικείμενο μάθηση που υποστηρίζει τους εκπαιδευτές στην εξεύρεση ΑΕΠ κατάλληλων για τις προσωπικές τους ανάγκες και στην αξιοποίηση πόρων προσαρμοσμένων στο γνωστικό τους αντικείμενο θα υποστήριζε τη μαθησιακή διαδικασία.

Εξειδικευμένη κατά τον τύπο των πόρων Κάποιοι εκπαιδευτές θα χρειαστεί επίσης να αναπτύξουν γνώσεις σε σχέση με τους τρόπους αξιοποίησης συγκεκριμένων τύπων πόρων, γνώσεις οι οποίες είναι δυνατό να εφαρμοστούν διεπιστημονικά. Για παράδειγμα, η κατανόηση των τρόπων με τους οποίους μπορούν να αναπροσαρμόσουν σύνολα δεδομένων ή να επαναχρησιμοποιήσουν εικόνες ή βίντεο μπορεί να αποδειχτεί για κάποιους εκπαιδευτές ιδιαίτερα χρήσιμη και εφαρμόσιμη στο δικό τους εργασιακό περιβάλλον. Η ανάπτυξη γνώσης άμεσα εφαρμόσιμη και κομμένης και ραμμένης στις ανάγκες των εκπαιδευτών αλλά και η ανάπτυξη βασικής γνώσης σε σχέση με τους ΑΕΠ θα μπορούσε να υποστηρίξει τη μαθησιακή τους πορεία.

Εξειδικευμένη κατά το πλαίσιο του χώρου εργασίας Κάθε χώρος εργασίας διαθέτει τη δική του κουλτούρα και το δικό του σύνολο αρχών, στοιχεία που καθοδηγούν την εκπαιδευτική πρακτική. Η κατάρτιση των εκπαιδευτών υποστηρίζεται, όταν αξιοποιούν πόρους που ευθυγραμμίζονται με την κουλτούρα του χώρου εργασίας τους. Οι διαπιστώσεις αυτές έχουν ιδιαίτερη ισχύ στο διδακτικό πλαίσιο στο οποίο πρόκειται να χρησιμοποιηθούν οι ΑΕΠ. Απαιτούνται, λοιπόν, διαφορετικοί τύποι πόρων και διαφοροποιημένες παιδαγωγικές πρακτικές, οι οποίες θα έχουν να κάνουν με το κατά πόσον ένας ανοιχτός πόρος πρόκειται να χρησιμοποιηθεί σε ένα καθαρά ηλεκτρονικό περιβάλλον διδασκαλίας, σε ένα συμβατικό (μη ηλεκτρονικό) περιβάλλον, σε ένα διαπροσωπικό πλαίσιο ή σε ένα περιβάλλον μικτής μάθησης. Οι εκπαιδευτές έχουν ανάγκη από εξειδικευμένες γνώσεις με βάση τη φύση του πλαισίου και της δομής των μαθημάτων τους.

ΤΥΠΟΣ ΓΝΩΣΗΣ 3: ΠΡΑΚΤΙΚΗ/ ΒΙΩΜΑΤΙΚΗ ΓΝΩΣΗ

Η δόμηση της γνώσης και η μάθηση συνδέεται με το πλαίσιο του εκάστοτε χώρου εργασίας αλλά και με τις δραστηριότητες που οργανώνονται στην πράξη. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό το ότι

παράλληλα με τη θεωρητική/ εννοιολογική γνώση οι εκπαιδευτές αναπτύσσουν και την πρακτική/ βιωματική τους γνώση. Η πρακτική/ βιωματική γνώση περιλαμβάνει τεχνογνωσία και δεξιότητες, απαραίτητες για την έμπρακτη εφαρμογή της μάθησης. Τα δεδομένα καταδεικνύουν ότι οι εκπαιδευτές μαθαίνουν και αξιοποιούν πολύ πιο εύκολα τους ΑΕΠ όταν τους συνδέουν με τις καθημερινές επαγγελματικές τους δραστηριότητες και τους ενσωματώνουν σε αυτές. Οι εκπαιδευτές χρειάζεται να κατανοήσουν το θεωρητικό πλαίσιο στο οποίο βασίζεται η χρήση ΑΕΠ, καθώς και την εφαρμοσιμότητα και χρησιμότητά τους στην καθημερινή τους πρακτική και την επαγγελματική τους κατάρτιση, και παράλληλα έχουν ανάγκη από τις δεξιότητες και τη μη ρητή γνώση που θα τους επιτρέψει να εμπλακούν ουσιαστικά στους ΑΕΠ στην πράξη.

Μόλις η θεωρητική γνώση αφομοιωθεί από τους καταρτιζόμενους, συνδέεται με τη γνώση και τις δεξιότητες που ήδη διαθέτουν και μετατρέπεται σε προσωπική πρακτική γνώση, η οποία στη συνέχεια αξιοποιείται για τον προσδιορισμό και τη δόμηση των ενεργειών και των συμπεριφορών τους. Αυτός ο τύπος γνώσης είναι απαραίτητος για τη μετουσίωση της θεωρητικής εννοιολογικής γνώσης και μάθησης σχετικά με τους ΑΕΠ σε ενέργειες και περιβάλλοντα πρακτικής άσκησης. Πρόκειται για γνώση προσωπική και προσαρμοσμένη στους εκπαιδευτές και στο πλαίσιο δραστηριοποίησής τους.

Η πρακτική/ βιωματική γνώση μπορεί να αναπτυχθεί μέσω τυπικών αλλά και άτυπων μαθησιακών δραστηριοτήτων. Η τυπική μάθηση μπορεί να υποστηρίξει την ανάπτυξη της πρακτικής γνώσης των εκπαιδευτών μέσω της ενσωμάτωσης πρακτικών, χειραπτικών ευκαιριών, οι οποίες τους δίνουν τη δυνατότητα να δοκιμάσουν και να εφαρμόσουν στην πράξη την υπό εκμάθηση γνώση. Ο συγκεκριμένος τύπος γνώσης παρέχει στους εκπαιδευτές την ευκαιρία να δοκιμάσουν τη νέα γνώση και τις νέες δεξιότητες σε ένα ασφαλές, δομημένο περιβάλλον, το οποίο με τη σειρά του τους εφοδιάζει με ευκαιρίες ανάδρασης.

Επειδή η πρακτική/ βιωματική γνώση είναι καταστασιακά και χωρικά προσδιορισμένη, αναπτύσσεται επίσης μέσω της μάθησης μέσα από την πράξη ('learning by doing'). Οι εκπαιδευτές θα πρέπει να ενθαρρύνονται και να υποστηρίζονται ώστε να πειραματίζονται με τους ΑΕΠ στην καθημερινή τους πρακτική, να αναστοχάζονται και να αξιολογούν την αποτελεσματικότητα των ποικίλων στρατηγικών που χρησιμοποιούν.

Η γνώση που αναπτύσσουν οι εκπαιδευτές μέσω της συμμετοχής και του πειραματισμού στην πράξη απαιτεί με τη σειρά της ισχυρή αυτορυθμιστική γνώση. Οι εκπαιδευτές θα πρέπει να είναι σε θέση να αναστοχάζονται και να αξιολογούν τις ενέργειές τους και τη συνολική μάθηση που επιτυγχάνεται, αλλά και να προσαρμόζουν διαρκώς τη συμπεριφορά τους, προκειμένου να επιτύχουν τη μέγιστη μαθησιακή και πρακτική δυναμική.

ΤΥΠΟΣ ΓΝΩΣΗΣ 4: ΑΥΤΟΡΥΘΜΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΟΡΥΘΜΙΣΤΙΚΗ ΓΝΩΣΗ

Η αυτορυθμιστική και κοινωνιορυθμιστική γνώση λειτουργεί υποστηρικτικά στην κατανόηση της αξίας των ΑΕΠ από τους εκπαιδευτές, τόσο για τη δική τους πρακτική εξάσκηση όσο και για τη μάθηση και την ανάπτυξη των μαθητών τους. Περιλαμβάνει τις μεταγνωστικές και αναστοχαστικές δεξιότητες τις οποίες οι καταρτιζόμενοι αξιοποιούν, προκειμένου να ελέγξουν και να αξιολογήσουν τις ενέργειές τους αλλά και να κατανοήσουν και να εφαρμόσουν τη γνώση και την τεχνογνωσία που δημιουργούν στα διαφοροποιούμενα περιβάλλοντα της επαγγελματικής τους πρακτικής. Η αυτορυθμιστική γνώση λειτουργεί διαμεσολαβητικά, προκειμένου να συνδυάσει τη θεωρητική γνώση και την πρακτική τεχνογνωσία. Τα ερευνητικά πορίσματα επιβεβαιώνουν τη σχέση ανάμεσα στην ικανότητα των εκπαιδευτών να ρυθμίζουν οι ίδιοι τη μάθησή τους και στην ικανότητά τους να μαθαίνουν από τη χρήση ΑΕΠ και να καινοτομούν μέσω των πόρων αυτών στην καθημερινή τους πρακτική. Υποδεικνύουν, επίσης, τη σημασία του μαθησιακού περιβάλλοντος του χώρου εργασίας για τη δόμηση τόσο της ενασχόλησης των εκπαιδευτών με τους ΑΕΠ όσο και της ικανότητας αξιοποίησης αυτορυθμιστικών μαθησιακών χαρακτηριστικών.

Τα στάδια της αυτορυθμιστικής γνώσης ευθυγραμμίζονται με τα 'βήματα υλοποίησης' του Wild: κατανόηση, ανάγκη και αναστοχασμός. Προκειμένου οι εκπαιδευτές να μεταφέρουν το γνωστικό περιεχόμενο και την τεχνογνωσία που έχουν αποκτήσει μέσω της μάθησης από και για τους ΑΕΠ σε περιβάλλοντα τυπικής και άτυπης εκπαίδευσης, θα πρέπει να κατανοήσουν πρώτα τα οφέλη που επιφέρουν οι ΑΕΠ στον εκπαιδευτικό τους ρόλο (ο οποίος ενσωματώνει τον επαγγελματία και τον μαθητή) αλλά και τα οφέλη που αποκομίζουν οι μαθητές τους. Μόλις φτάσουν σε ένα βασικό επίπεδο κατανόησης και προκειμένου να προωθήσουν την εμπλοκή τους στους ΑΕΠ και τη μάθηση που αφορά τη χρήση τους, οι εκπαιδευτές θα πρέπει να αντιληφθούν τους πιο εξειδικευμένους τρόπους με τους οποίους το υλικό μπορεί να υποστηρίξει την καθημερινή τους πρακτική και να συμβάλει σε συγκεκριμένες περιοχές πιθανών αναγκών τους. Το τελευταίο βήμα της κλίμακας του Wild, ο αναστοχασμός, υλοποιείται όταν οι εκπαιδευτές είναι σε θέση να αναστοχαστούν αποτελεσματικά και με συνέπεια, να αξιολογήσουν την εμπλοκή τους στους ΑΕΠ και να φροντίσουν για τη διάχυση της θεωρητικής και βιωματικής τους γνώσης στα συγκεκριμένα περιβάλλοντα της επαγγελματικής πρακτικής τους.

Η ανάπτυξη αυτορυθμιστικής γνώσης υψηλού επιπέδου είναι σημαντική για την υιοθέτηση των ΑΕΠ από τους εκπαιδευτές αλλά και για τη μάθηση γύρω από αυτούς. Όσο περισσότερο πειστούν οι εκπαιδευτές για τις θετικές επιδράσεις της επαναχρησιμοποίησης και της αναπροσαρμογής των ΑΕΠ στην επαγγελματική τους πρακτική, τόσο πιθανότερο είναι να συνεχίσουν την ενασχόληση με τις πρακτικές αυτές. Αυτό απαιτεί μια επαρκή κατανόηση (σε εύρος και σε βάθος) των ποικίλων ρόλων που μπορούν να παίξουν οι ΑΕΠ, και των γνώσεων και των δεξιοτήτων που απαιτούνται για να τους αξιοποιήσουν αποτελεσματικά. Η δόμηση της αυτορυθμιστικής γνώσης διευκολύνει επίσης τους εκπαιδευτές να χρησιμοποιήσουν τους ΑΕΠ ως ένα μέσο αναστοχασμού, προσαρμογής και βελτίωσης της διδακτικής τους πρακτικής. Μέσω της ανάπτυξης της αυτορυθμιστικής γνώσης οι εκπαιδευτές θα είναι σε θέση να μετατρέψουν την εμπλοκή τους στους ΑΕΠ από συμπληρωματικό συστατικό σε ένα αναπόσπαστο στοιχείο της πρακτικής τους.

ΤΥΠΟΣ ΓΝΩΣΗΣ 5: ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΓΝΩΣΗ (ΕΠΙΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ)

Η κοινωνικοπολιτισμική γνώση μπορεί να αναπτυχθεί μέσω της δημιουργίας κοινοτήτων διαμοίρασης ΑΕΠ για τους εκπαιδευτές. Αναπτύσσεται κυρίως μέσω ευκαιριών άτυπης μάθησης, οι οποίες δίνουν στους εκπαιδευτές τη δυνατότητα να διεπιδράσουν με άλλους συναδέλφους τους σχετικά με την εμπλοκή τους στους ΑΕΠ.

Τα ερευνητικά δεδομένα δείχνουν ότι η ενασχόληση των εκπαιδευτών με τους ΑΕΠ και η μάθηση που προκύπτει από αυτή σε όλα τα επίπεδα της εμπειρίας και της τεχνογνωσίας επηρεάζεται έντονα από τη διάδρασή τους με άλλους εκπαιδευτές σε ηλεκτρονικά και συμβατικά (μη ηλεκτρονικά) περιβάλλοντα. Για τους εκπαιδευτές με χαμηλά επίπεδα εμπλοκής στους ΑΕΠ, το να καθοριστεί το ανθρώπινο δυναμικό και οι πηγές που μπορούν να τους εμπνεύσουν εμπιστοσύνη είναι σημαντικό για τη συνέχιση της ενασχόλησής τους με τους ανοιχτούς εκπαιδευτικούς πόρους και της μάθησής τους από αυτούς. Από την άλλη, για τους εκπαιδευτές με υψηλότερα επίπεδα εμπλοκής στους ΑΕΠ, η ανάπτυξη της κοινωνικοπολιτισμικής γνώσης μέσω της συμμετοχής τους σε κοινότητες μπορεί να αποδειχτεί σημαντική όχι μόνο για την υποστήριξη της συνεχούς επαναχρησιμοποίησης υλικού αλλά και για την αναδιαμοίραση των πόρων που δημιουργούν ή αναπροσαρμόζουν στην πρακτική τους.

Οι πιο ωφέλιμες κοινότητες διαμοίρασης είναι εξειδικευμένες ως προς το γνωστικό αντικείμενο. Οι εκπαιδευτές συσχετίζουν τη χρήση ΑΕΠ με την αύξηση της αποτελεσματικότητας με την οποία εκπληρώνουν τα εργασιακά τους καθήκοντα και τις επαγγελματικές τους πρακτικές. Επομένως, όταν αναζητούν τη συμβουλή ή τη στήριξη των άλλων σε σχέση με τους ΑΕΠ, επιθυμούν άμεση και εξειδικευμένη βοήθεια, στενά συνδεδεμένη με τις άμεσες ανάγκες τους και τα περιβάλλοντα της πρακτικής τους. Η συναναστροφή με ανθρώπους και η ενασχόληση με πόρους που σχετίζονται με το επιστημονικό πεδίο των εκπαιδευτών παρουσιάζει μαθησιακές ευκαιρίες που τείνουν να

εναρμονίζονται σε μεγάλο βαθμό με τις ιδιαίτερες ανάγκες τους. Οι εκπαιδευτές είναι πιθανότερο να εμπλακούν στη διαμοίραση της γνώσης και στη διάδραση με τους ομοίους τους, όταν ανήκουν σε μια οικεία και έμπιστη ομάδα. Η διαμόρφωση εξειδικευμένων κοινοτήτων με βάση το επιστημονικό πεδίο ή τον χώρο εργασίας μπορούν να συμβάλουν στην υποστήριξη της δημιουργίας της κοινωνικοπολιτισμικής γνώσης των εκπαιδευτών.

ΤΥΠΟΣ ΓΝΩΣΗΣ 6: ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΓΝΩΣΗ (ΕΠΙΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ)

Το μαθησιακό περιβάλλον του χώρου εργασίας συνιστά έναν ισχυρό διαμεσολαβητή για την επίτευξη της συνεχούς μάθησης των εκπαιδευτών. Είναι λοιπόν ζωτικής σημασίας η ανάπτυξη μαθησιακών περιβαλλόντων που διευκολύνουν την κατάρτιση των εκπαιδευτών στους χώρους εργασίας τους. Η νέα γνώση και η μάθηση προκύπτουν εν μέρει μέσω της συμμετοχής του ατόμου στο περιβάλλον της επαγγελματικής του πρακτικής, καθώς και μέσω της διάδρασης και της ενασχόλησης με πόρους (υλικούς και ανθρώπινους) διαθέσιμους στο περιβάλλον αυτό. Η μαθησιακή διαδικασία και η συνακόλουθη γνώση διαμορφώνεται από το περιβάλλον στο οποίο αποκτάται και εφαρμόζεται. Επομένως, η εμπλοκή των εκπαιδευτών στους ΑΕΠ εξαρτάται όχι μόνο από τις μαθησιακές ευκαιρίες που τους προσφέρονται σε ατομικό επίπεδο αλλά και από τη διαμόρφωση εργασιακών χώρων που υποστηρίζουν το μαθησιακό τους ταξίδι και την ενασχόληση με το ανοιχτό εκπαιδευτικό υλικό. Το σύνολο της γνώσης που οι εκπαιδευτές αναπτύσσουν σε σχέση με τους ΑΕΠ καθορίζεται και ερμηνεύεται με βάση το πλαίσιο μάθησης. Έτσι, καθώς οι εκπαιδευτές μετακινούνται σε νέα εργασιακά περιβάλλοντα, τόσο χωρικά όσο και χρονικά, πρέπει να προσαρμόζουν τη γνώση τους, έτσι ώστε να ανταποκρίνεται στο νέο τους περιβάλλον.

Οι εκπαιδευτές που θεωρούν ότι ο χώρος εργασίας τους ευνοεί την ύπαρξη ενός μαθησιακού περιβάλλοντος, το οποίο τους παρέχει την ελευθερία και την ευελιξία να αναζητήσουν δραστηριότητες και μαθησιακές ευκαιρίες ιδιαίτερα ωφέλιμες για τις εξειδικευμένες ανάγκες τους, είναι πιο πιθανό να εμπλακούν στους ΑΕΠ, προκειμένου να υποστηρίξουν την ανάπτυξη της πρακτικής και της μάθησής τους. Κατά τον ίδιο τρόπο, οι εκπαιδευτές είναι πιο πιθανό να εμπλακούν στους ΑΕΠ και να αναλάβουν δραστηριότητες που υποστηρίζουν τη συνεχή τους μάθηση, όταν στον χώρο εργασίας τους η χρήση ΑΕΠ ενθαρρύνεται και προωθείται συχνά από τους συναδέλφους τους.

Η παροχή καθοδήγησης στους εκπαιδευτές σε σχέση με τον τρόπο ανάπτυξης και οργάνωσης μαθησιακών περιβαλλόντων υποστηρικτικών και ενισχυτικών της συνεχούς μάθησης στον χώρο εργασίας τους θα μπορούσε να συμβάλει στην προώθηση υψηλότερων επιπέδων χρήσης των ΑΕΠ και μάθησης.

6. Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Cape Town Open Education Declaration: Unlocking the promise of open educational resources (2008). Available from: <http://www.capetowndeclaration.org/read-the-declaration>.
- Heikkinen, H., Tynjälä, P. & Kiviniemi, U. (2011). Integrative pedagogy in practicum. In M. Mattson, T. V. Ellertsen, & D. Rorrison (Eds.), *A practicum turn in teacher education* (pp. 91-112). Rotterdam: Sense.
- Tynjälä, P., (2008). Perspectives into learning at the workplace. *Educatioanl Research Review*. 3, 130-154.
- Tynjälä, P., (2009). Connectivity and Transformation in Work-Related Learning – Theoretical Foundations. In M. Stenström & P. Tynjälä (Eds.) *Connectivity and Transformation in Work-Related Learning – Theoretical Foundations* (pp. 11-37) Dordrecht: Springer Netherlands
- Tynjälä, P. & Kallio, E. (2009). *Integrative pedagogy for developing vocational and professional expertise*. Paper presented at the 13th Biennial Conference for Learning and Instruction, Amsterdam, the Netherlands.
- Tynjälä, P., Slotte, V., Nieminen, J., Lonka, K., & Olkinuora, E. (2006). From university to working life: Graduates' workplace skills in practice. In P. Tynjälä, J. Valimaa, & G. Boulton-Lewis (Eds.), *Higher education and working life: Collaborations, confrontations and challenges* (pp. 73–88). Amsterdam: Elsevier.
- Wild, J. (2012). OER Engagement Study: Promoting OER reuse among academics. SCORE Fellowship Final Report. Milton Keynes: Open University.

